

Halakhic Man, p.23-4 = 31 איש ההלכה עמוד

. . . when many halakhic concepts do not correspond with the phenomena of the real world, halakhic man is not at all distressed. His deepest desire is not the realization of the Halakhah but rather the ideal construction that was given to him from Sinai, and this ideal construction exists forever. "There never was an idolatrous city and never will be. For what purpose, then, was its law written? Expound it and receive a reward! There never was a leprous house and never will be. For what purpose, then, was its law written? Expound it and receive a reward! There never was a rebellious son and never will be. For what purpose, then, was his law written? Expound it and receive a reward!" Halakhic Man is not at all grieved by the fact that many ideal constructions have never been and will never be actualized. What difference does it make whether the idolatrous city, the leprous house, and the rebellious son existed or didn't exist in the past, will exist or won't exist in the future? The foundation of foundations and the pillar of halakhic thought is not the practical ruling but the determination of the theoretical halakhah. Therefore many of the greatest halakhic men avoided and still avoid serving in rabbinic posts. They rather join themselves to the group of those who are reluctant to render practical decisions. And if necessity - which is not to be decried - compels them to disregard their preference and to render practical decisions, this is only a small, insignificant responsibility which does not stand at the center of their concerns.

23s

מגישה אופיינית זו של איש הדת אל המציאות מבצבצת מסקנה ישרה. איש הדת אינו מודה במוניזם אונטי. אין הישות בעדו אחידה וחד-גונית אלא פלוראליסטית, רבת שכבות דרגות, ושלבים. הפלוראליזם האונטי הוא יסוד השקפתו של איש הדת. כשהוא ניגש אל העולם על מנת להכירו ולהעריכו, הרי הוא מחפש במציאות זו ממשית וגופנית עקבות של עולמות עליונים, שכולם טובים ארוכים ונצחיים. הוא מבקש את העתרת שבישות, את השפע שבהוויה, ואת הרוויה שביקום, בתחומים אונטיים עליונים זכים וטהורים. גישה טרנסצנדנטית זו למציאות מהווה שירטוט עיקרי בדיוקנו של איש האלקים. אין הוא שמח בעולם הזה, אין הוא שבע רצון ממנו. הוא מבקש הוויה למעלה מהממשיות והמוחשיות. העולם הזה הוא בבואתו של עולם אחר

13

This characteristic attitude of homo religious toward existence directly entails the following conclusion: homo religious does not acknowledge any ontic monism. Realty for him is not uniform and monochromatic but rather pluralistic and multilayered. Ontic pluralism is the very foundation of the worldview of homo religious. When he approaches the world in order to cognize and evaluate it, he attempts to find in this concrete and physical world the traces of higher worlds, all of which are wholly good and eternal. He seeks to discover the source of the plenitude in being and of the fullness of the cosmos in supernal ontic realms that are pristine and pure. This transcendant approach to reality constitutes a primary feature of the profile of the man of God. Homo religious is dissatisfied, unhappy with this world. He searches for an existence that is above empirical reality. This world is a pale image of another world.

איש ההלכה 32-33

כלום ידאג המתימטיקאי שאין המספר האי-רציונלי האידיאלי מכוון כלפי מספר ריאלי? גם בעל ההלכה וגם המתימטיקאי חיים בתחום אידיאלי ונהנים מזיו יצירתם. "כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנתו או בגמרא לאשורה וכו' והנה הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, שעלה ברצונו שכשיטעון ראובן כך וכך דרך משל, ושמעון כך וכך, היה הפסק ביניהם כך וכך, ואם לא היה ולא יהיה הדבר הזה לעולם לבוא למשפט על טענות ותביעות אלו, מכל מקום מאחר שכך עלה ברצונו וחכמתו של הקב"ה שאם יטעון זה כך וכך והיה הפסק כך, הרי כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה הערוכה במשנה או בגמרא או בפוסקים, הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה דלית מחשבה תפיסא ביה וכו'." (לקוטי אמרים, הרב הזקן ז"ל) מושג יום הכיפורים או ליל פסח דרך משל הוא מושכל אידיאלי, ואיש ההלכה רואה את יום הכיפורים בדמות דיוקנו המזהירה בתפארת עבודת היום, או את ליל הפסח בכל הודו בזמן שהיה הבית קיים. יום הכיפורים עכשיו שאין לנו לא כהן ולא אשים ולא מזבח, וחג הפסח בזמן הזה, משוללים כל אותה הקדושה והתפארת שהיו חופפות עליהן מקדם. אינם אלא **בבואה דבבואה** של היצירה האידיאלית שניתנה מסיני.

25-26

39-40

על פי תפיסת עולם זו הננו יכולים להבין את השירטוט המוזר באופי גדולי ישראל וענקי ההלכה: פחד המוות. איש ההלכה ירא לפרקים את המוות, חרדת הכליון תוקפת עליו מפקידה לפקידה, אדם חייב לקרוע ולהתאבל על מתו. ההלכה קבעה שיעורי אבלות: יום ראשון (שלדעת הרבה ראשונים הוא מן התורה); שבעה; שלושים; י"ב חדש. אונן אסור בקודשים, אבל אינו משלח קרבנות כל שבעה; כהן גדול נאסר בפריעה וקריעה על מתו. זכירת המת וההיראה בו פוגמים את קדושת המקדש והכהונה הגדולה. הרבה ראשונים פטרו את הכהן הגדול מניהוג אבלות. קדושה מושרשת ומעורה בשמחה: "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", "ושמחת בכל הטוב", "והיית אך שמח". שמחה היא סמל החיים הריאליים שההלכה מתגשמת בהם. אבלות ואנינות טוויות וקשורות עם המיתה המתנגדת לקדושה. מיתה וקדושה הם שני כתובים המכחישים זה את זה, ועדיין לא בא הכתוב השלישי להכריע ביניהם. הגר"א מווילנה, ר' יוסף בר, איש בריסק, ר' חיים בנו, ר' משה בן בנו, ר' אליהו, איש פרוזינא, לא ביקרו מעולם בבתי קברות ולא השתטחו על קברי אבות. זכרון המוות היה מטרידם מיגיעתם בתורה. שח לי דודי הרב מאיר ברלין כי פעם נזדמן עם ר' חיים לפונדק אחד בליבאו על חוף הים הבלטי. בבוקר בהיר אחד כשהשכים עם שמש ויצא אל המרפסת מצא את ר' חיים יושב ראשו נתון בין שתי ידיו, מבטו נעוץ בדימדומי הנץ החמה, כולו שקוע בחוויה האסתטית של מחזה קוסמי מפואר זה, וכולו רובץ תחת מלנכוליה מפלחת לב ועצבות קודרת. הרב ברלין אחז בזרועו של ר' חיים וניענע בו. על מה אתה מיצר ודואג, רבי ואלופי? האם דבר מה גורם לך חלישות הדעת? כן, ענה ר' חיים איש ההלכה. הנני מהרהר בסוף כל אדם – מוות. איש ההלכה נהנה מהדר הזריחה באופק המזרח ומגאות הים במערב, אבל חוויה זו שהיה בה משהו מתפארת ההוויה וגיל הקיום הביאתו לידי תוגה ומרה שחורה. יפי העולם והדרו מחד גיסא, גורל האדם הנהנה מהוד מיסתורי רק עונה קצרה העפה כחלום מאידך גיסא, נגעו במיתרי לבו העדין שהרגיש בכל הטרגיקה הצפונה בתופעה זו. עולם גדול ונהדר, ואדם קצר ימים ושבע רוגז. אימת המוות נהפכה כאן ליגון חרישי, לצער אילם ולעצבות רכה וענוגה, המעוטרים חמדת חוויה אסתטית עמוקה ורוממה. ברם, האדם המשתעבד לחוויה נשגבה כזו אינו הטיפוס העורג לטרנסצנדנטיות והחורג להתפרץ מתחומי הממשיות, כי למה זה תעגם נפשו ותצטער על שופרא דהאי עלמא, שאינו אלא **בבואה דבבואה** של הוויה עילאה וסתומה? איש ההלכה שהסתכל בקרני השמש הראשונות והירהר ביפי העולם ואפסותו של האדם מתוך רגש אכסטטי של שמחה מהולה בתוגה הוא איש העולם הזה, איש המציאות הבלתיאמצעית המתייחד עם קונו לא מעבר לאפקים רחוקים עטופי סוד ורז קוסמי קדושה וטרנסצנדנטיות אלא בתוך תוכה של תבל ומלואה.

36-37

46

על כן שינתה ההלכה את כיוון רוחו של איש הדת. במקום העריגה מלמטה למעלה, מאדמות לשמי תכלת, מהבבואות הצללים של המציאות לעתרת ההוויה הרוממה, לשפע אוניטי טהור (כעין הערג של האפלטונים אל האידיאות, או של הניאואפלטונים אל העולמות העליונים השופעים מן האחד הסתום והטרנסצנדנטי המוחלט), ההלכה עוסקת בתחתונים. כשאיש ההלכה מתגעגע אל א-להים, הרי הוא מעפיל לא לעלות אליו אלא להוריד את שכינתו אל קרקע המציאות.

44-45